

INTER EDUCATION

&

GLOBAL STUDY

**INSPIRATION FOR
THE
MODERN
RESEARCHER**

**2025
VOL.3. №8**

Ilmiy-nazariy va metodik jurnal
Научно-теоретический и
методический журнал
Scientific-theoretical and
methodological journal

2992-9024

ISSN

2025. VOLUME 3

ISSUE 8

ISSN 2992-9024

INTER EDUCATION & GLOBAL STUDY

Ilmiy-nazariy va metodik jurnal
2025-yil,8-son

BUXORO – 2025

INTER EDUCATION & GLOBAL STUDY

Ilmiy-nazariy va metodik jurnal

UZB

Muassis: Buxoro davlat pedagogika instituti Jurnal O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan 2023-yil 08 avgust №-111889-sonli guvohnoma bilan ro'yxatga olingan Bosh muharrir: Yadgarov Nodir Djalolovich, pedagogika fanlari doktori, professor Jamoatchilik kengashi raisi: Ma'murov Bahodir Baxshulloyevich, pedagogika fanlari doktori, professor, Buxoro davlat pedagogika instituti rektori Jurnal O'zbekiston Respublikasi OAK Rayosatining 2024 yil 31- yanvardagi 350-son qaroriga asosan pedagogika, psixologiya, san'atshunoslik fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiya ishlari yuzasidan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxati" ga kiritilgan Jurnal 2023 yilda tashkil etilgan, o'zbek, rus va ingliz tillarida nashr etiladi «INTER EDUCATION & GLOBAL STUDY» ilmiy-metodik jurnalidan ko'chirib bosish tahririyatning roziligi bilan amalgam oshiriladi Tahririyat manzili: 200100, O'zbekiston Respublikasi, Buxoro shahri Namozgoh ko'chasi 24-uy, E-mail: pedagogicalperspective2023@gmail.com Tel:+998(97) 300-34-00 Jurnal sayti: intereduglobalstudy.com Maqolada keltirilgan faktlarning to'g'riligi uchun muallif mas'uldir	TAHRIR HAY'ATI: Dr. Ihsan Taktash, professor, Yildirim Boyazit nomidagi Anqara universiteti, Turkiya. Tanirberganov Medeubek Jumataevich, pedagogika fanlari doktori, professor, Qozog'iston Pedagogika fanlari Akademiyasining akademigi, M. Auyezov Janubiy Qozog'iston Universiteti, Qozog'iston. Magauova Akmaral Sabitollayevna, pedagogika fanlari doktori, professor, Pedagogik ta'lim bo'yicha Xalqaro fanlar akademiyasi akademigi, Qozog'iston Milliy fanlar akademiyasi (QozMTFA) akademigi, Al-Farobiy nomidagi Qozog'iston Milliy universiteti, Qozog'iston. Baydabekov Auez Kenesbekovich, t.f.d., professor, L.N. Gumilyov nomidagi Yevroosiyo milliy universiteti, Qozog'iston Chernikova Svetlana Mixaylovna, pedagogika fanlari doktori, professor, I.S. Turgenev nomidagi Oryol davlat universiteti, Rossiya. Tajixodjayev Zokirxo'ja Abdusattorovich, texnika fanlari doktori, professor, O'zbekiston. Sharif Ramazanovich Baratov, psixologiya fanlari doktori, professor, Buxoro xorijiy tillar va psixologiya instituti, O'zbekiston. Nazarov Akmal Mardonovich, psixologiya fanlari doktori (Dsc), professor, Buxoro davlat universiteti, O'zbekiston. Jabborov Xazrat Xusenovich, psixologiya fanlari doktori (Dsc), dotsent, Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti, O'zbekiston. Boymudorova Gulzoda Toshtemirovna, pedagogika fanlari doktori, professor, Buxoro davlat pedagogika instituti, O'zbekiston. Saidova Mohinur Jonpo'latovna, pedagogika fanlari doktori (Dsc), professor, Buxoro davlat pedagogika instituti, O'zbekiston. Qo'ldoshev Rustambek Avezmurodovich, pedagogika fanlari doktori (Dsc), dotsent, Buxoro davlat pedagogika instituti, O'zbekiston. Kamolov Iftixor Baxtiyorovich pedagogika fanlari doktori (Dsc), professor, Qarsi davlat universiteti, O'zbekiston. Ochilov Farxod Egamberdiyevich, texnika fanlari nomzodi, professor, Qarshi davlat universiteti, O'zbekiston. Shovdirov Sunnat Aslanovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, Navoiy davlat pedagogika instituti, O'zbekiston. Mas'ul kotib: Mamurova Dilfuza Islomovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, Buxoro davlat pedagogika instituti, O'zbekiston. Texnik muxarrir: Davronov Ismoil Ergashevich, dotsent, Buxoro davlat pedagogika instituti, O'zbekiston.
---	---

INTER EDUCATION & GLOBAL STUDY

Научно-теоретический и методический журнал

RU

Учредитель: Бухарский государственный педагогический институт Журнал зарегистрирован Агентством информации и массовых коммуникаций при Администрации Президента Республики Узбекистан свидетельством №111889 от 08 августа 2023 года. Главный редактор: Ядгаров Нодир Джалолович, доктор педагогических наук, профессор Председатель Общественного совета: Мамуров Баходир Бахшуллоевич, доктор педагогических наук, профессор, ректор Бухарского государственного педагогического института Журнал включен в список национальных изданий, рекомендованных для публикации основных научных результатов диссертаций кандидатов на соискание ученой степени доктора философии (PhD), доктора наук (DSc). Согласно решению Президиума ВАК РУз от 31 января 2024 г. №350. По направлению педагогики, психологии и искусствоведение Журнал был основан в 2023 году и выпускается на узбекском, русском и английском языках Использование научно-методического журнала «INTER EDUCATION & GLOBAL STUDY» с согласия редакции Адрес редакции: ул. Намозгох 24, г. Бухара, Республика Узбекистан, 200100, E-mail: pedagogicalperspective2023@gmail.com Tel: +998(97) 300-34-00 Сайт журнала: intereduglobalstudy.com За достоверность информации, представленных в статье ответственность, несет автор	РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ: Др.Ихсан Токташ, профессор, Анкаринский университет имени Йылдырыма Бязыта, Турция Танирбергенов Медеубек Жуматаевич, доктор педагогических наук, профессор, академик Академии педагогических наук Казахстана, Южно-Казахстанский университет им.М. Ауэзова, Казахстан Магауова Акмарал Сабитоллаевна, доктор педагогических наук, профессор, академик Международной академии наук педагогического образования, академик КазНАЕН, Казахский Национальный Университет им. Аль Фараби, Казахстан Байдабеков Аюезу Кенесбекович, д.т.н., профессор, Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева, Казахстан Черникова Светлана Михайловна, доктор педагогических наук, профессор, Орловский государственный университет им. И.С.Тургенева, Россия. Таджикходжаев Зокирходжа Абдусатторович, доктор технических наук, профессор, Узбекистан Шариф Рамазанович Баратов, доктор психологических наук, профессор, Бухарский институт иностранных языков и психологии, Узбекистан Назаров Акмал Мардонович, доктор психологических наук, профессор, Бухарский государственный университет, Узбекистан Жаббаров Хазрат Хусенович, доктор психологических наук, доцент, Ташкентский государственный университет востоковедения, Узбекистан Боймудорова Гулзода Тоштемировна, доктор педагогических наук, профессор, Бухарский государственный педагогический институт, Узбекистан Саидова Мохинур Жонпулатовна, доктор педагогических наук, профессор, Бухарский государственный педагогический институт, Узбекистан Кулдошев Рустамбек Авезмуродович, доктор педагогических наук, доцент, Бухарский государственный педагогический институт, Узбекистан Камолов Ифтихор Бахтиёрович, доктор педагогических наук, профессор. Каршинский государственный университет, Узбекистан Очилов Фарход Эгамбердиевич, кандидат технических наук, профессор, Каршинский государственный университет, Узбекистан Шовдиров Суннат Асланович, доктор философии педагогических наук (PhD), доцент, Навоийский государственный педагогический институт, Узбекистан Ответственный редактор: Мамурова Дилфуза Исломовна, доктор философии педагогических наук (PhD), доцент, Бухарский государственный педагогический институт, Узбекистан Технический редактор: Давронов Исмоил Эргашевич, доцент, Бухарский государственный педагогический институт, Узбекистан
---	---

INTER EDUCATION & GLOBAL STUDY

Scientific theoretical and methodical journal

ENG

Founder: Bukhara State Pedagogical Institute The journal was registered by the Agency of Information and Mass Communications under the Administration of the President of the Republic of Uzbekistan with certificate No. 111889 dated August 08, 2023 Editor-in-Chief: Yadgarov Nodir Djalolovich, doctor of pedagogical sciences (DSc), professor Chairman of the Public Council: Mamurov Bakhodir Bakhshuloevich, doctor of pedagogical sciences (DSc), professor, Rector of the Bukhara State Pedagogical Institute The journal is included in the list of national publications recommended for publishing the main scientific results of dissertations of candidates for the degree of Doctor of Philosophy (PhD), Doctor of Science (DSc). According to the decision of the Presidium of the Supreme (Higher) Attestation Commission of the Republic of Uzbekistan dated January 31, 2024 No. 350. In the direction of pedagogy, psychology and art science The journal was founded in 2023 and is published in Uzbek, Russian and English. Use of the scientific and methodological journal «INTER EDUCATION & GLOBAL STUDY» with the consent of the editorial board Editorial address: st. Namozgokh 24, Bukhara, Republic of Uzbekistan, 200100, Email: pedagogicalperspective2023@gmail.com Tel:+998(97) 300-34-00 Website of the journal: intereduglobalstudy.com The information presented in the article. are the responsibility of the author for reliability	EDITORIAL TEAM: Dr. Ihsan Toktash, professor, Ankara Yildirim Beyazit University, Turkey Medeubek J. Tanirbergenov, doctor of pedagogical sciences, professor, Academician of the Academy of Pedagogical Sciences of Kazakhstan, M. Auezov South Kazakhstan University, Kazakhstan Akmaral S. Magauova, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Academician of the International Academy of Pedagogical Education Sciences, Academician of KazNANS (Kazakh National Academy of Education), Al-Farabi Kazakh National University, Kazakhstan. Auyez Baidabekov, Dr.tech.s., professor, L.N. Gumilev Eurasian National University, Kazakhstan. Svetlana M. Chernikova, doctor of pedagogical sciences, professor I.S. Turgenev, Oryol State University, Russia Zokirxo'ja A. Tadjixodjayev, doctor of technical sciences, professor, Uzbekistan. Sharif R. Baratov, doctor of psychological sciences, professor, Bukhara Institute of Foreign Languages and Psychology, Uzbekistan Nazarov M. Akmal, doctor of psychological sciences, professor, Bukhara State University, Uzbekistan Jabbartov Kh. Khazrat, doctor of psychological sciences (DSc), associate professor, Tashkent State University of Oriental Studies, Uzbekistan Gulzoda T. Boymudorova, doctor of pedagogical sciences (DSc), professor, Bukhara state pedagogical institute, Uzbekistan Mokhinur J. Saidova, doctor of pedagogical sciences (DSc), professor, Bukhara state pedagogical institute, Uzbekistan Rustamdek A. Kuldoshev, doctor of pedagogical sciences (DSc), associate professor, Bukhara state pedagogical institute, Uzbekistan Iftixor B. Kamolov, doctor of pedagogical sciences (DSc), professor, Qarshi State University, Uzbekistan. Farxod E. Ochilov, doctor of philosophy of technical sciences (PhD), professor, Qarshi State University, Uzbekistan Sunnat A. Shovdirov, doctor of philosophy of pedagogical sciences (PhD), Navoi State Pedagogical Instituti, Uzbekistan Managing editor: Dilfuza I. Mamurova, doctor of philosophy of pedagogical sciences (PhD), associate professor. Bukhara state pedagogical institute, Uzbekistan. Technical editor: Ismoil E. Davronov, doctor of philosophy of pedagogical sciences (PhD), associate professor. Bukhara state pedagogical institute, Uzbekistan
--	---

INTER EDUCATION & GLOBAL STUDY

Ilmiy-nazariy va metodik jurnal

UZB

13.00.00 – Pedagogika fanlari		
A.X. Abdullayev.	O'zgarishlarni boshqarish ko'nikmalarini innovatsion menejment asosida rivojlantirish dolzarb muammo sifatida.	17-22
N.B. Abbosova, X.N. Qodirova.	Lex solar pv professional laboratoriya jihozlarining ilmiy-didaktik imkoniyatlarini «elektr va magnetizm» faniga integratsiyalash. (fizpraktikum mashg'uloti misolida).	23-33
Sh. Abduev.	Masofaviy ta'lim va raqamli resurslar: 'qituvchilarning innovatsion kompetentligini rivojlantirish.	34-40
X.A. Asqarova.	Ta'lim tizimida musiqa madaniyatini oshirish usullarini ishlab chiqish.	41-52
G.A. Joldasova.	Talabalardagi kreativlik xususiyatini oshirishda pedagogik tamoyillari.	53-59
E.Y. Davletov.	Milliy o'quv dasturlarida tayanch hayotiy kompetensiyalarni rivojlantirishning o'rni.	60-70
N.S. Duschanova.	Adabiyot darslarida neyropedagogik texnologiyalarni qo'llashning metodik tamoyillari.	71-81
G.S. Kaxarova.	O'qish savodxonligi fanini o'qitishda o'quvchilarning badiiy-estetik qobiliyatlarini rivojlantirishning metodik imkoniyatlari.	82-89
Sh.R. G'aniyev.	Multimedia vositalarining tarix fanini o'qitishdagi didaktik afzalliklari.	90-97
M.Q. Saidova.	Ommaviy futbol musobaqalariga umumta'lim maktablari o'quvchilarini tayyorlash va ularning jismoniy rivojlanishini tahlil qilish.	98-105
O.N. Shukurboyeva.	Sportchining yuksak natijalarga erishishda dopingning zararlari.	106-115
N.U. Mustafayeva.	Ingliz tilini yo'nalishi talabalarining pragmatik kompetensiyasini rivojlantirish hamda ilmiy nutqga yo'naltirish prinsiplari.	116-123
Q.Sh.Yangiboyeva.	"Texnologiy a" fani orqali o'quvchilarda ixtirochilik ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi.	124-130
O.R. Ortikov.	Jadid maktablari tajribasida ta'limni tashkil etishning zamonaviy pedagogik yondashuvlari.	131-141
O.Sh Usmonova.	Jaloliddin Rumiyning "Masnaviyi Ma'naviy" Asarida Aqliy Tarbiyaga Oid Qarashlarning O'ziga Xos Xususiyatlari.	142-148
M.M. Qambarova.	Materialshunoslik ta'limida raqamli texnologiyalar integratsiyasi asosida talabalarning ijodiy va	149-155

	innovatsion tafakkurini rivojlantirish metodikasi.	
M.N.Solayeva.	Yangi o'zgaruvchi kiritib yechishga oid turli tipdagi irratsional tenglamalar va ularni yechish usullarining tahlillari.	156–161
S.I. Shukurova.	“Tibbiy radiologiya” fanini o'qitishda pedagogik muloqot orqali tanqidiy-operativ muloqotni o'stirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari.	162–169
M.F. Utkirova.	Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarida ijodiy kompetensiyalarni ustoz-shogird tizimi asosida shakllantirish.	170–177
X.E. Sultanov.	Pedagogik klaster muhitida ustoz-shogird usuli va faol o'qitish strategiyalarining o'zaro integratsiyas.	178–189
X.SH. Aslonov.	Fizika fanidan masalalar yechishning klassik va zamonaviy strategiyalari va ularning olimpiadaga tayyorgarlikdagi o'rni.	190–200
N.B. Xaitova.	Ona tili darslarida boshlang'ich sinf o'quvchilarning nutqiy savodxonligini oshirishning innovatsion usullari.	201–210
D.J. Xamroyeva.	6-sinf o'quvchilariga tasviriy matn yozishni o'rgatish metodikasi: nazariy asoslar va amaliy yondashuvlar.	211–218
A.S. Rasulov.	Chuqurlashtirilgan ixtisoslashuv bosqichidagi futbolchilarni jismoniy rivojlanishini jismoniy tayyorgarligi bilan bog'liqligi.	219–228
D.A. Berdiev.	Pedagogik ta'limda ilmiy tadqiqotning ahamiyati.	229–235
U.M. Imomatova.	Oliy ta'limda tasviriy san'at o'qituvchisining kasbiy kompetensiyalari va ularning talabalarga ta'siri.	236–245
A.Z. Mehmonov, B.A. O'lmasov, D.M. Jalilova.	Farmakologiya fanini o'rgatishda zamonaviy pedagogik texnologiya usullaridan foydalanish.	246–253
G.A. Tadjibayeva.	Talabalarda ekologik madaniyatni rivojlantirish orqali yoshlar salomatligini saqlashning pedagogik texnologiyalari (umumiy pedagogika fani misolida).	254–261
M.A. Tursunaliyeva.	O'quv natijalarini baholash va CLIL yondashuvida o'qituvchilarning kasbiy mahoratini rivojlantirish imkoniyatlari.	262–272
17.00.00 – San'atshunoslik fanlari		
S.O'. Tojiboyev.	Mavlidxonlik va madhiya an'analari.	273–281
19.00.00 – Psixologiya fanlari		
G.M. Babajanova.	Kichik maktab yoshidagi bolalarning psixologik xususiyatlari.	282–287
R.M. Baxtiyorov.	Talabalar o'zaro empatiyasi va guruhdagi psixologik iqlimning o'quv motiviga ta'siri.	288–301
S.H. Hasanova.	Qaror qabul qilish ko'nikmasining psixologik-	302-310

	pedagogik asoslari.	
N.Sh. Omanova.	Refleksiv qobiliyatlarni rivojlantirishda psixologik treninglar va interaktiv metodlarning samaradorligi.	311–318
R.B. Polvanov.	Internet qaramligi asosida yuzaga keluvchi “zamonaviy maugli sindromi”ning klinik-psixologik xususiyatlari va korreksiya usullari.	319–326
N.Sh. Ruzmatova.	Musiqa terapiya – stressga bardoshlilikni rivojlantiruvchi omil sifatida.	327–333
D.Y. Xudoyberganov.	Talabalarda hayotiy strategiyalarni shakllantirishning psixologik mexanizmlari.	334–344
Sh.Y. Zaynutdinova.	Maktabdagi nizolar tipologiyasi haqida.	345–352

Original paper

QAROR QABUL QILISH KO'NIKMASINING PSIXOLOGIK-PEDAGOGIK ASOSLARI

© S.H. Hasanova ^{1✉}

¹O'zbekiston Finlandiya pedagogika instituti, Samarqand, O'zbekiston

Annotatsiya

KIRISH: maqolada qaror qabul qilish ko'nikmasining psixologik va pedagogik asoslari, uning shakllanish bosqichlari hamda ta'lim jarayonidagi ahamiyati tahlil qilingan. Bugungi o'zgaruvchan va murakkab sharoitda samarali qaror qabul qilish salohiyati shaxsiy muvaffaqiyat va ijtimoiy integratsiyaning muhim omiliga aylangan.

MAQSAD: o'quvchilarda qaror qabul qilish ko'nikmasini shakllantirishga ta'sir qiluvchi psixologik jarayonlar, emotsional barqarorlik, refleksiya va metakompetensiyalarni aniqlash, shuningdek, ta'limda uni rivojlantirish usullarini asoslashdir.

MATERIALLAR VA METODLAR: tadqiqotda Kahneman, Damasio, Guilford, Facione, Simon kabi mutaxassislarning ilmiy qarashlari, shuningdek, problemga asoslangan o'qitish, interaktiv metodlar, VR simulyatsiyalar va reflektiv baholash kabi pedagogik texnologiyalar tahlil qilindi. Kuzatuv, stsenariyli topshiriqlar, portfoliolar va reflektiv esse metodlari asosida qaror qabul qilish ko'nikmasining rivojlanishiga baho berildi.

MUHOKAMA VA NATIJALAR: qaror qabul qilish murakkab kognitiv-emotsional jarayon bo'lib, metakognitiv monitoring, divergent fikrlash, emotsional intellekt va axloqiy pozitsiya bilan uzviy bog'liq. Shaxsiy qadriyatlar, ilgari olingan tajriba, ijtimoiy stereotiplar va kognitiv uslub bu jarayonga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. O'quvchilarda mustaqil qaror qabul qilishni rivojlantirish ta'lim muhitining xavfsizligi va reflektivligini talab etadi.

XULOSA: qaror qabul qilish ko'nikmasi XXI asr metakompetensiyalaridan biri bo'lib, uni rivojlantirish o'quvchilarning mustaqil fikrlashi, ijtimoiy mas'uliyatni his qilishi va hayotiy vaziyatlarga ongli yondashuvini shakllantiradi. Pedagogik faoliyatda bu ko'nikmani o'rgatish psixologik komponentlar bilan uyg'unlashtirilgan holda amalga oshirilishi zarur.

Kalit so'zlar: qaror qabul qilish, psixologik asoslar, pedagogik yondashuv, metakompetensiyalar, emotsional intellekt, refleksiya, muammoli vaziyat, interaktiv metodlar, ta'lim texnologiyalari.

Iqtibos uchun: Hasanova.S.H. Qaror qabul qilish ko'nikmasining psixologik-pedagogik asoslari. // Inter education & global study. 2025. Vol.3 №8. B.302-310.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ УМЕНИЯ ПРИНИМАТЬ РЕШЕНИЯ

© С.Х. Хасанова^{1✉}

¹Узбекско- Финский педагогический институт, Самарканд, Узбекистан

Аннотация

ВВЕДЕНИЕ: в статье рассматриваются психологические и педагогические основы формирования навыков принятия решений в образовательной среде. Акцент сделан на значении этих навыков в условиях быстро меняющегося мира и необходимости их интеграции в процесс обучения.

ЦЕЛЬ: целью исследования является выявление психических процессов и факторов, влияющих на развитие навыков принятия решений у учащихся, а также обоснование эффективных педагогических подходов и технологий их формирования.

МАТЕРИАЛЫ И МЕТОДЫ: использованы труды таких ученых, как Канеман, Симон, Гилфорд, Фасье, а также методы проблемного обучения, симуляции, рефлексивных эссе, сценарные задания, портфолио и наблюдение. Проанализированы влияния эмоций, когнитивного стиля, метапознания и социальных факторов.

ОБСУЖДЕНИЕ И РЕЗУЛЬТАТЫ: навык принятия решений включает когнитивные, аффективные и рефлексивные компоненты. Его развитие зависит от эмоциональной устойчивости, критического мышления, этических ориентаций и предыдущего опыта. Психологически безопасная и рефлексивная образовательная среда способствует лучшему усвоению данного метанавыка.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ: навык принятия решений является ключевой метакомпетенцией XXI века. Его развитие обеспечивает учащимся способность к самостоятельному мышлению, ответственности и успешной социальной адаптации. Необходим комплексный психолого-педагогический подход в его формировании.

Ключевые слова: принятие решений, психологические основы, педагогический подход, метакомпетенции, эмоциональный интеллект, рефлексия, проблемная ситуация, интерактивные методы, образовательные технологии.

Для цитирования: Хасанова.С.Х. Психолого-педагогические основы умения принимать решения.// Inter education & global study.2025. vol.3 №8. С.302-310.

PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL FOUNDATIONS OF DECISION-MAKING SKILLS

© Sumanbar H. Hasanova¹✉

¹Uzbek-Finnish Pedagogical Institute, Samarkand, Uzbekistan

Annotation

INTRODUCTION: this article explores the psychological and pedagogical foundations of developing decision-making skills in students. In today's dynamic world, the ability to make effective decisions is essential for personal success and active societal participation.

AIM: the aim of the research is to identify the key cognitive and emotional processes involved in decision-making, assess influencing factors such as emotional stability and value orientations, and present methods for cultivating these skills in educational practice.

MATERIALS AND METHODS: the study draws on theories by Kahneman, Simon, Guilford, Facione, and others, employing educational strategies such as problem-based learning, simulations, VR scenarios, reflective writing, and assessment through scenario-based tasks, observation protocols, and portfolios.

DISCUSSION AND RESULTS: decision-making is a complex process integrating metacognitive monitoring, divergent thinking, emotional regulation, and moral reasoning. Influences such as personal experience, social pressure, and thinking styles significantly affect outcomes. A safe and reflective learning environment supports students in mastering independent, conscious decision-making.

CONCLUSION: decision-making is a core 21st-century metacompetence. Its development requires the integration of psychological resilience, critical thinking, and ethical reflection. Teaching this skill demands a multidimensional pedagogical approach grounded in psychological principles.

Keywords: decision-making, psychological foundations, pedagogical approach, metacompetences, emotional intelligence, reflection, problem situations, interactive methods, educational technologies.

For citation: Sumanbar H. Hasanova. (2025) 'Psychological and pedagogical foundations of decision-making skills', Inter education & global study, vol.3 (8), pp. 302-310. (In Uzbek).

Zamonaviy ta'lim tizimi nafaqat bilim va ko'nikmalarni o'rgatish, balki o'quvchilarda mustaqil fikrlash, muammoli vaziyatlarda to'g'ri va tezkor qaror qabul qilish salohiyatini shakllantirishni ham o'z oldiga muhim vazifa qilib qo'ygan. Hayotning har bir jabhasida, ayniqsa, tez o'zgaruvchan va murakkab sharoitlarda samarali qaror qabul qilish inson muvaffaqiyatining asosi hisoblanadi. Shu bois, qaror qabul qilish ko'nikmasining psixologik va pedagogik asoslarini chuqur o'rganish, uni ta'lim jarayoniga samarali integratsiya qilish dolzarb masala sanaladi.

Zamonaviy ta'lim paradigmasida qaror qabul qilish (QQQ) ko'nikmasi shaxsning reflektiv fikrlashini, mustaqil tanlov qilishni va harakatlar oqibatini ilgari ko'ra olish salohiyatini bildiradi. Bu ko'nikma nafaqat rahbarlar yoki menejerlar uchun, balki har bir o'quvchi va pedagog uchun muhim ahamiyatga ega, chunki u insonni murakkab hayotiy va o'quv vaziyatlarda yo'naltiradi [Anderson, 2017].

Qaror qabul qilish ko'nikmasi muqobil tanlovlarni tahlil qilish, ehtimolliklarni baholash, ehtimoliy risklarni anglash va natijalarga javobgarlik his qilish elementlarini o'z ichiga oladi. Aynan shu sababli, bu ko'nikma XXI asr metakompetensiyalari qatoriga kiritilgan [OECD, 2021].

Psixologik asoslar: qaror qabul qilish jarayonining kognitiv modeli

Psixologiyada qaror qabul qilish kognitiv jarayon sifatida talqin qilinadi. Bu jarayon quyidagi bosqichlarni o'z ichiga oladi [Kahneman, 2011]:

1. Muammoli vaziyatni aniqlash – vaziyatda nomuvofiqlikni sezish.
2. Ma'lumotlarni yig'ish va tahlil qilish – faktlarni aniqlash, variantlarni to'plash.
3. Muqobil yechimlarni ishlab chiqish – mumkin bo'lgan variantlarni ko'rib chiqish.
4. Variantlarni baholash va ustuvorlikni belgilash – afzallik va kamchiliklarni solishtirish.
5. Qaror qabul qilish va uni amalga oshirish – tanlangan yo'l bo'yicha harakat qilish.
6. Natijani monitoring qilish va refleksiya – qarorning ijobiy yoki salbiy oqibatlarini tahlil qilish.

Daniel Kahneman qaror qabul qilishda "1-sistemali" (tezkor, intuitiv) va "2-sistemali" (sekin, tahliliy) fikrlashning muhimligini ta'kidlaydi [Kahneman, 2011]. Dastlabki fikrlash holati ko'pincha noto'g'ri qarorlarga olib keladi, ammo refleksiya va tahlil orqali optimal yechimlarga erishish mumkin bo'ladi.

Emotsional barqarorlik va qaror qabul qilish

Qaror qabul qilish faqat aql bilan emas, balki hissiyotlar bilan ham chambarchas bog'liq. Emotsional barqarorlik, stressga bardoshlilik, impulslarni nazorat qilish – bu qaror qabul qilishdagi muhim psixologik faktorlar sanaladi [Damasio, 1994]. O'quvchilar ko'pincha emotsional stress yoki ijtimoiy bosim ostida noto'g'ri qarorlar qabul qiladilar. Shu bois, psixologik barqarorlikni rivojlantirish QQQ ni o'rgatishning tarkibiy qismi bo'lishi kerak.

Pedagogik asoslar: qaror qabul qilishni o'rgatishning uslubiy yondashuvlari

Pedagogik nuqtai nazardan qaror qabul qilish o'rgatiladigan ko'nikma hisoblanadi. U quyidagi pedagogik yondashuvlar orqali rivojlantiriladi:

1. Muammoli o'qitish (problem-based learning) – o'quvchilarga muammoli vaziyatlar berilib, ularni o'z yechimini topishga undash orqali [Hmelo-Silver, 2004].
2. O'yinga asoslangan yondashuv (gamification) – qaror qabul qilish elementlari bo'lgan rolli o'yinlar, stsenariylar asosidagi topshiriqlar [Gee, 2007].
3. Kechiktirilgan refleksiya metodi – o'quvchi o'z qarorini vaqt o'tib baholashi, xatolarini anglab yetishi.
4. Kollektiv muhokama va debatlar – turli nuqtayi nazarlarni solishtirish, qarorlar asoslanganligini baholash.

Bu yondashuvlar nafaqat qaror qabul qilish ko'nikmasini rivojlantiradi, balki tanqidiy fikrlash, muloqot, hamkorlik, va axloqiy pozitsiyani shakllantiradi [Brookfield, 2012].

Ta'lim psixologiyasida qaror qabul qilishga ta'sir qiluvchi omillar

O'quvchilarning qaror qabul qilishiga quyidagi omillar kuchli ta'sir ko'rsatadi:

Shaxsiy tajriba – ilgari qabul qilingan qarorlarning natijalari;

Ijtimoiy bosim – sinfdoshlar, oila, o'qituvchi fikri;

Axborot hajmi va sifati – qaror asosida foydalaniladigan ma'lumotlar hajmi;

Axloqiy orientatsiya – shaxsning qadriyatlari va ichki axloqiy pozitsiyasi;

O'quv muhitining xavfsizligi – xatoga yo'l qo'yishdan qo'rqmaslik muhiti.

Shu boisdan, ta'lim muhitini ishonchli, inklyuziv va reflektiv tarzda tashkil qilish
QQQ ni rivojlantirish uchun zarurdir [Niemi & Nevgi, 2014].

QQQ ni baholash va rivojlanishini monitoring qilish

Qaror qabul qilish ko'nikmasini baholash oddiy testlar orqali amalga oshirilmaydi.

U quyidagi vositalar orqali kuzatiladi:

Stsenariyli topshiriqlar – o'quvchi muayyan vaziyatda qanday qaror qilganini yozma yoki og'zaki shaklda ifodalaydi.

Kuzatuv protokollari – o'qituvchi o'quvchining qaror qabul qilishdagi fikrlash jarayonini tahlil qiladi.

Portfolio – o'quvchining muqobil qarorlar va ularning natijalarini qayd etgan hujjatlar to'plami.

Reflektiv esse – o'quvchining o'z qarorlarini nega qabul qilgani haqidagi fikrlarini yozma shaklda bayon etadi [Boud et al., 1985].

Qaror qabul qilishni rivojlantirishga yo'naltirilgan texnologiyalar

Zamonaviy texnologiyalar, ayniqsa, immersiv va interaktiv texnologiyalar, qaror qabul qilish ko'nikmasini rivojlantirish uchun keng imkoniyatlar yaratadi:

VR stsenariylar – real hayotga o'xshash vaziyatlarda qaror qilish imkonini beradi;

Simulyatsiyalar – ijtimoiy, texnologik yoki iqtisodiy muammolarni modellashtirish orqali qaror qabul qilish jarayonini mashq qilish [Radianti et al., 2020];

AI yordamida qaror daraxtlari – qaror variantlarini baholashda sun'iy intellektdan foydalanish.

Qaror qabul qilish ko'nikmasi XXI asrning markaziy metakompetensiyalaridan biridir. U individual muvaffaqiyat, jamiyatdagi faol ishtirok va hayotiy strategik yo'nalishlarni belgilashda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Shu boisdan, bu ko'nikmani ta'lim tizimida psixologik barqarorlik, kognitiv tayyorgarlik, refleksiya va axloqiy pozitsiya bilan uyg'unlashtirgan holda shakllantirish — zamonaviy pedagogikaning ustuvor vazifasidir.

Qaror qabul qilishning psixologik mexanizmlari. Qaror qabul qilish insonning ongli faoliyati sifatida muhim kognitiv, affektiv va reflektiv jarayonlarni o'z ichiga oladi. Ushbu psixologik jarayonlar ichki psixik holat, tashqi omillar va o'tmishdagi tajribaga asoslangan holda shakllanadi. G. Saymonning klassik modeliga ko'ra, qaror qabul qilish bu muammoli vaziyatlarda oqilona yo'l tanlash uchun ketma-ket bosqichlarda amalga oshadigan kognitiv faoliyatdir [Simon, 1977].

1. Muammo identifikatsiyasi – mavjud holat va kutilgan natija orasidagi tafovutni anglash. Bu bosqich qaror qabul qilish jarayonining boshlang'ich va eng muhim elementi hisoblanadi. Muammo to'g'ri identifikatsiya qilinmasa, qolgan bosqichlar ham noto'g'ri yo'naltiriladi. Psixologik jihatdan, bu bosqichda shaxs quyidagilarni amalga oshiradi:

Holatni umumiy baholash;

Disbalansni sezish;

O'zining ehtiyojlari va maqsadlari bilan holatni solishtirish.

Bu bosqichda metakognitiv monitoring — ya'ni inson o'z fikrlash jarayonini kuzatishi va nazorat qilishi — asosiy rol o'ynaydi. Shuningdek, vaziyatdagi hissiy fon ham muammoni qanday qabul qilishga ta'sir etadi. Negativ emotsiyalar (masalan, xavotir yoki qo'rquv) muammoni haddan ortiq murakkab deb baholashga olib kelishi mumkin [Lazarus, 1991].

2. Ma'lumot yig'ish – muammoni hal qilish uchun zarur bo'lgan fakt va dalillarni to'plash. Bu bosqichda kognitiv resurslar faol harakatga kiradi: e'tibor, xotira, tafakkur. O'rganilayotgan muammo bo'yicha eng muhim ma'lumotlarni yig'ish uchun shaxs:

Ma'lumot manbalarini aniqlaydi;

Ma'lumotlarni tahlil qiladi va baholaydi;

Muqobil fikrlar va dalillarni qidiradi.

Shu bosqichda o'quvchilarga tanqidiy fikrlashni o'rgatish, ishonchli va noaniq ma'lumotlarni ajrata olish ko'nikmasi alohida o'rin tutadi. Chunki noto'g'ri yoki yetarli bo'lmagan ma'lumot asosida qabul qilingan qarorlar, odatda, samarasiz bo'ladi [Facione, 2011].

3. Muqobil variantlarni ishlab chiqish – mumkin bo'lgan yechimlar ro'yxatini tuzish. Shaxs o'zida mavjud bilimlar, ilgari o'rganilgan strategiyalar va tajribalar asosida bir nechta muqobil yo'llarni shakllantiradi. Bu bosqich ijodkorlik (kreativlik), lateral tafakkur va strategik fikrlashni talab qiladi. Psixologik nuqtai nazardan bu yerda divergent tafakkur — ya'ni bir necha yo'l va g'oya topa olish qobiliyati — kuchli ishlaydi [Guilford, 1967].

Ushbu bosqichni o'quv muhitida rag'batlantirish uchun quyidagi usullar qo'llaniladi:

“Aqliy hujum” texnologiyasi;

“Agar ... bo'lsa?” mashqlari;

“Rolli o'yin” yoki stsenariyli muammolar bilan ishlash.

Har bir variant shakllanganda, shaxs ularni amalga oshirishdagi resurslar va sharoitlarni ham tahlil qiladi. Bu esa pragmatik tafakkurning shakllanishiga olib keladi [Sternberg, 1999].

4. Baholash va tanlov – har bir variantning ijobiy va salbiy jihatlarini ko'rib chiqish. Qaror qabul qilishning markaziy bosqichi aynan baholash va tanlovdir. Bu yerda shaxs quyidagi savollarga javob topishga harakat qiladi:

Har bir yechim qanchalik real?

U qanday oqibatlarga olib keladi?

Eng maqbul, samarali va xavfsiz variant qaysi?

Psixologik jihatdan bu bosqichda:

Mantiqiy fikrlash;

Ehtimolliklar bahosi;

Riskni baholash;

Ichki ishonch va axloqiy pozitsiya muhim ahamiyat kasb etadi.

Bu bosqichda emotsiyalar ham kuchli rol o'ynaydi. “Emotsional intellekt” tushunchasi aynan shu yerda dolzarb bo'ladi — ya'ni shaxs o'z hissiyotlarini tahlil qila

oladi va ular qaroriga qanday ta'sir qilishini anglaydi [Goleman, 1995].

5. Qarorni amalga oshirish – tanlangan yo'l bo'yicha harakat qilish. Bu bosqich faqat intellektual emas, balki irodaviy jarayondir. Qarorni qabul qilish bilan uni real hayotga tatbiq etish orasida tafovut bo'lishi mumkin. Shu boisdan, bu bosqichda quyidagi psixologik komponentlar muhim:

Motivatsiya;

Iroda va qat'iyat;

Mustaqillik va mas'uliyat.

O'quvchilarda qarorni amalga oshirish ko'nikmasini shakllantirish uchun amaliy topshiriqlar, loyiha asosida o'qitish, rolli o'yinlar muhim o'rin tutadi. Bu orqali o'quvchi "nima qilish" emas, "qanday amalga oshirish" haqida ham o'rganadi [Kolb, 1984].

6. Natijani monitoring qilish va tahlil qilish – qarorning natijasini baholash va zarur bo'lsa, uni qayta ko'rib chiqish. Bu bosqich refleksiya va tahlil jarayonini o'z ichiga oladi. Qaror qanday oqibatlarga olib keldi? Qanday xatolarga yo'l qo'yildi? Qanday saboqlar olindi?

Psixologik nuqtai nazardan bu bosqich quyidagilarga asoslanadi:

Metakognitiv tahlil;

Emotsional yetuklik;

Tajribaning integratsiyasi va ichki bilimga aylanishi.

Bu bosqichni pedagogik jihatdan quyidagilar bilan mustahkamlash mumkin:

Reflektiv esse va intervyular;

Portfolio yuritish;

Jamoaviy tahlil mashg'ulotlari.

Yakuniy bosqich shaxsning o'z qarorlariga nisbatan tanqidiy munosabatda bo'lishi, o'z ustida ishlashi va o'zgarishlarga tayyorligini shakllantiradi.

Qaror qabul qilish psixologik jihatdan murakkab, bosqichma-bosqich rivojlanadigan kognitiv, emotsional va ijtimoiy jarayonlarning integratsiyasidir. Har bir bosqichda turli psixik funksiyalar — tafakkur, e'tibor, xotira, refleksiya va emotsional barqarorlik — faol ishtirok etadi. Shu sababli, bu ko'nikmani shakllantirishda ko'p jihatli yondashuv zarur: muammoli o'qitish, ijodiy mashqlar, reflektiv metodlar, emotsional salohiyatni rivojlantirish.

Bu bosqichlarni har bir o'quvchi o'ziga xos tarzda o'zlashtiradi, va ularning individual farqlari ta'lim jarayonida inobatga olinishi lozim.

Psixologik omillar: Qaror qabul qilish jarayoni insonning individual psixologik xususiyatlari, psixik holati, o'tmishdagi tajribalari va ichki qadriyatlariga chuqur bog'liqdir. Quyida bu omillar har biri alohida ko'rib chiqiladi:

1. Emotsional holat (qo'rquv, ishonch, xavotir). Qaror qabul qilish jarayonida emotsiyalar markaziy rol o'ynaydi. Psixologlar emotsional holatni qaror qabul qilishdagi "filtr" deb ataydilar. Masalan:

Qo'rquv – shaxsni xavfsiz va riskdan yiroq variantga yo'naltiradi, lekin bu yondashuv innovatsion yoki dadil qarorlar qabul qilishiga to'sqinlik qilishi mumkin.

Xavotir – ehtimoliy salbiy oqibatlarni haddan ziyod baholashga olib keladi (bu holat “katastrofizatsiya” deb yuritiladi).

Ijobiy his-tuyg‘ular (ishonch, qoniqish) esa ko‘proq imkoniyatlarga ochiqlikni ta‘minlaydi va muqobil variantlarni ko‘rishda ijobiy ta‘sir ko‘rsatadi.

Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, ijobiy emotsiyalar kengroq e‘tibor doirasini yaratadi va yaratuvchan fikrlashni rag‘batlantiradi, bu esa innovatsion qarorlar qabul qilish ehtimolini oshiradi [Fredrickson, 2001].

2. Shaxsiy qadriyatlar va ustuvorliklar. Qarorlar faqat ma‘lumotga asoslanmaydi; ular shaxsning ichki qadriyatlari va ustuvorliklariga ham mos bo‘lishi kerak. Masalan:

Bir talaba “ta‘lim sifati”ni eng muhim qadriyat deb bilsa, u boshqa shaharga ko‘chib ketish qarorini hech ikkilanmay qabul qiladi.

Boshqa bir kishi uchun “oila yaqinligi” ustuvor bo‘lsa, hatto yuqori stipendiya taklifi ham uni o‘zgarishga unday olmasligi mumkin.

Shaxsiy qadriyatlar – bu qarorlar filtridir. Ular muqobil variantlar ichida eng mos va ma‘noli yo‘lni tanlashga yordam beradi [Schwartz, 1992].

3. Ilgari olingan tajriba va bilimlar. O‘tmishdagi muvaffaqiyatlar yoki xatoliklar shaxsning yangi vaziyatga bo‘lgan munosabatini shakllantiradi. Tajriba asosidagi qarorlar:

Ko‘proq realistik bo‘ladi;

Risk darajasini aniqroq baholaydi;

Noaniq vaziyatda o‘ziga bo‘lgan ishonchni oshiradi.

Masalan, bir o‘qituvchi ilgari yangi pedagogik metodni muvaffaqiyatli qo‘llagan bo‘lsa, kelajakda yana eksperiment qilishga moyil bo‘ladi. Aksincha, salbiy tajriba xavfdan qochishga olib kelishi mumkin — bu holatni “avoidance bias” deb atashadi [Tversky & Kahneman, 1981].

4. Ijtimoiy stereotiplar va bosimlar. Qaror qabul qilishda shaxsning individualligi ijtimoiy ta‘sir bilan kurashadi. Ayniqsa, quyidagi ijtimoiy ta‘sirlar muhim rol o‘ynaydi:

Oilaviy bosim (masalan, ota-onaning kutgan yo‘nalishi);

Jamoaviy norma (muayyan guruh qaroriga qo‘shilishga bo‘lgan bosim);

Kollektiv stereotiplar (masalan, “ayollar texnika fanlarida yaxshi emas” kabi noto‘g‘ri ijtimoiy tasavvurlar).

Bunday stereotiplar shaxsning mustaqil fikr yuritishiga to‘sqinlik qiladi. Bu holat psixologiyada “konformizm” deb ataladi va ayniqsa o‘smirlik va ilk yoshlik davrida kuchli ifodalanadi [Asch, 1951].

5. Shaxsning kognitiv uslubi (analitik, intuitiv, reflektiv). Har bir insonning fikrlash uslubi turlicha bo‘ladi va bu ularning qaror qabul qilish shakliga bevosita ta‘sir qiladi:

Analitik uslub – mantiqiy, ketma-ket tahlil qilishga moyil; bunday insonlar qarorni faktlarga asoslanib qabul qiladi.

Intuitiv uslub – tez, “ichki sezgi” asosida qaror qiladi; bu ko‘proq tajriba va emotsiyalarga tayanadi.

Reflektiv uslub – har bir harakatini tahlil qilib, uzoq o‘ylashga intiladi; bunday

shaxslar ehtiyotkor va ko'p variantlarni sinchiklab baholaydi.

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, muammoli yoki stressli vaziyatlarda intuitiv qarorlar tezroq qabul qilinadi, biroq analitik yondashuvlar barqarorroq natijalarga olib keladi [Epstein, 1994].

Qaror qabul qilishga ta'sir qiluvchi psixologik omillar insonning ichki va tashqi dunyosi o'rtasidagi muvozanatga asoslanadi. Emotsional barqarorlik, axloqiy qadriyatlar, ilgari olingan tajriba, ijtimoiy ta'sirlar va individual tafakkur uslubi — bularning barchasi qaror qabul qilish sifatini belgilaydi. Ta'lim jarayonida ushbu omillarni inobatga olgan holda o'quvchilarda puxta va ongli qaror qabul qilish kompetensiyasini shakllantirish zarur.

Qaror qabul qilish ko'nikmasining shakllanishi inson tafakkuri va emotsional salohiyatining uzviy qismi hisoblanadi. Ta'lim jarayonida mazkur ko'nikmani rivojlantirish uchun psixologik-pedagogik yondashuvlarning ilmiy asosda qo'llanilishi zarur. Ayniqsa, muammoli vaziyatlarni tahlil qilish, interaktiv metodlar, rolli o'yinlar va ssenariy asosidagi mashg'ulotlar orqali o'quvchilarda mustaqil, ongli va mas'uliyatli qaror qabul qilish kompetensiyasini shakllantirish mumkin. Bu esa nafaqat ta'lim samaradorligini, balki o'quvchilarning hayotga tayyorlik darajasini ham oshiradi. Shu nuqtai nazardan, qaror qabul qilish ko'nikmasini rivojlantirish zamonaviy ta'limning ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lib qolmoqda.

ADABIYOTLAR RO'YXATI | СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ | REFERENCES

1. Anderson A. Future-Proofing Education: Teaching Strategic Thinking and Foresight. — London: Springer, 2017.
2. Anderson A. Futures Literacy: A Key Competence for the 21st Century. — OECD Education Working Papers, 2017.
3. Anderson C. Foresight education and the development of future-oriented competencies. Futures, 2017.
4. Anderson C. The Adaptive School: A Sourcebook for Developing Collaborative Groups. — California: MiraVia, 2017.
5. Anderson L.W. Developing Thinking Skills in the Classroom. — London: Routledge, 2017.
6. Boud D., Keogh R., Walker D. Reflection: Turning Experience into Learning. — Routledge, 1985.

MUALLIF HAQIDA MA'LUMOT [ИНФОРМАЦИЯ ОБ АВТОРЕ] [AUTHORS INFO]

✉ **Hasanova Sumanbar Hamroqulovna**, dotsent PhD [**Хасанова Суманбар Хамрокуловна**, доцент PhD], [**Hasanova Sumanbar Hamroqulovna** associate professor PhD]; manzil: Samarqand shahri, Spitamenshex ko'chasi, 166-uy, [адрес: г. Самарканд, улица Спитаменшох, дом 166], [address: 166 Spitamenshokh Street, Samarkand].

REFLEKSIV QOBILIYATLARNI RIVOJLANTIRISHDA PSIXOLOGIK TRENINGLAR VA INTERAKTIV METODLARNING SAMARADORLIGI

© N.Sh. Omanova¹✉

¹Navoiy davlat universiteti, Navoiy, O'zbekistan

Annotatsiya

KIRISH: mazkur maqolada refleksiv qobiliyatlarni rivojlantirishda psixologik treninglar va interaktiv metodlarning samaradorligi tahlil qilingan.

Refleksiya – shaxsning o'zini anglash, o'z fikr va xatti-harakatlarini tahlil qilish qobiliyati bo'lib, uning rivojlanishi shaxsiy o'sish, ijtimoiy moslashuv va muammoli vaziyatlarda to'g'ri qaror qabul qilishda muhim rol o'ynaydi. Tadqiqotda turli yoshdagi ishtirokchilar bilan olib borilgan treninglar asosida refleksiv qobiliyatlarning o'sishi kuzatildi. Interaktiv metodlar – guruhli muhokamalar, rol o'yinlari, "case-study" usullari orqali ishtirokchilarning faolligi, fikrlash chuqurligi va o'z-o'zini anglash darajasi oshgani aniqlandi. Maqola psixologik amaliyotda trening va interaktiv metodlardan foydalanish samaradorligini ko'rsatib beradi hamda ta'lim va tarbiya jarayonida ularni keng qo'llash zarurligini asoslaydi.

MAQSAD: tadqiqotning asosiy maqsadi – refleksiv qobiliyatlarni rivojlantirishda psixologik treninglar va interaktiv metodlarning ahamiyatini ilmiy asoslash, ularning shaxsiy rivojlanish, kognitiv jarayonlar va ijtimoiy faoliyatga ijobiy ta'sirini aniqlashdir.

MATERIALLAR VA METODLAR: tadqiqotda psixologik trening dasturlari, interaktiv metodlar (guruhli muhokama, rol o'yinlari, keys-stadi) hamda diagnostik testlardan foydalanildi. 100 nafar turli yoshdagi ishtirokchilar (talabalar, o'qituvchilar va yosh mutaxassislar) tajriba-sinov jarayoniga jalb qilindi. Ma'lumotlar kuzatuv, suhbat, anketalashtirish, shuningdek, psixodiagnostik metodlar yordamida yig'ildi. Statistik tahlilda qiyosiy tahlil va korrelyatsion metodlardan foydalanildi.

MUHOKAMA VA NATIJALAR: olingan natijalar psixologik treninglar va interaktiv metodlar refleksiv qobiliyatlarning sezilarli darajada o'sishiga olib kelishini ko'rsatdi. Ishtirokchilarda o'zini anglash darajasi, muammoli vaziyatlarda qaror qabul qilish tezligi va emotsional intellekt rivojlanganligi qayd etildi. Guruhli ishlash natijasida ijtimoiy muloqot ko'nikmalari, empatiya va hamkorlikdagi faoliyat samaradorligi ortdi. "Case-study" va rol o'yinlari orqali esa talabalar va yoshlar o'z tajribalarini real hayotiy vaziyatlarda qo'llash imkoniyatiga ega bo'ldilar. Bu esa ularning refleksiv tafakkuri va metarefleksiv qobiliyatlarini rivojlantirdi.

XULOSA: olingan natijalar psixologik treninglar va interaktiv metodlar refleksiv qobiliyatlarning sezilarli darajada o'sishiga olib kelishini ko'rsatdi. Ishtirokchilarda o'zini anglash darajasi, muammoli vaziyatlarda qaror qabul qilish tezligi va emotsional intellekt

Muassis: Buxoro davlat pedagogika instituti
Jurnal O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va
ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan 2023-yil 08 avgust №-111889-sonli guvohnoma
bilan ro'yxatga olingan.

Jurnal O'zbekiston Respublikasi OAK Rayosatining 2024 yil 31 yanvardagi 350-son qaroriga asosan pedagogika, san'atshunoslik, psixologiya, fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiya ishlari yuzasidan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxati" ga kiritilgan <https://oak.uz/pages/4802>

Jurnal 2023 yilda tashkil etilgan bo'lib bir yilda 8 marta o'zbek, rus va ingliz tillarida nashr etiladi. Pedagogika, psixologiya, san'atshunoslik fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiya ishlari yuzasidan ilmiy jamoatchilikni ilm-fan natijalari bilan tanishtirish; ilm-fan rivojlantirishning dolzarb masalalariga tadqiqotlarining ustuvor yo'nalishlari doirasida olib borilgan ilmiy ishlarning asosiy natijalari to'g'risida ma'lumot berish; yangi istiqbolli loyihalar va texnologiyalarni joriy etish; ta'lim va tarbiya bilan bog'liq nazariy va amaliy ishlar; fan va ta'limning innovatsion rivojlanishi; fundamental va amaliy tadqiqotlarni qo'llab-quvvatlash uchun qulay axborot muhitini yaratishning asosiy ilmiy natijalarini o'z ichiga oladi. Shuningdek, zamonaviy ta'limning muammo va paradigmalarini o'rganish, rivojlantirish va amaliyotga tadbiq etish bo'yicha nazariy tavsiyalar berishdan iborat. Nashr qilingan materiallardan O'zbekiston Respublikasi hamda xorijning yetakchi olimlari, tadqiqotchi izlanuvchilar foydalanishi ko'zda tutilgan.

Jurnalning kalit so'zlari:

Oliy pedagogik ta'lim nazariyasi va amaliyoti; umumiy va maxsus pedagogika, psixologiya va san'atshunoslik; pedagogika va innovatsiya, integratsiya; O'zbekiston va xorijiy mamlakatlarning ta'lim tizimi; ta'lim jarayoni; ko'p madaniyatli va mintaqaviy ta'lim; III Renessans, XXI asrdagi ta'lim; ta'lim va tarbiya sohasidagi milliy hamda umuminsoniy qadriyatlar; ta'lim sifatini monitoring qilish; ta'lim dasturlari; oliy, umumiy o'rta va professional ta'limining davlat ta'lim standartlari; o'qituvchilarni tayyorlash tizimidagi ta'lim texnologiyalari.

Guvohnoma raqami №-111889

Mas'ul kotib: Mamurova D.I.

31.08.2025

Учредитель: Бухарский государственный педагогический институт
Журнал зарегистрирован Агентством информации и массовых коммуникаций при
Администрации Президента Республики Узбекистан свидетельством №111889 от 08
августа 2023 года.

Журнал включен в список национальных изданий, рекомендованных для публикации основных научных результатов диссертаций кандидатов на соискание ученой степени доктора философии (PhD), доктора наук (DSc). Согласно решению Президиума ВАК РУз от 31 января 2024 г. №350. По направлении педагогики, искусствоведение и психологии <https://oak.uz/pages/4802>

Журнал был основан в 2023 году и выпускается в год 8 раз на узбекском, русском и английском языках. Он предназначен для ознакомления научного сообщества с результатами научных исследований соискателей ученых степеней доктора философии (PhD) и доктора наук (DSc) в областях педагогики, психологии и искусствоведения. Журнал информирует о ключевых научных достижениях, проводимых в рамках приоритетных направлений исследований, касающихся актуальных вопросов развития науки. Также в нем рассматриваются новые перспективные проекты, технологии и идеи, связанные с образованием, воспитанием, инновациями, а также созданием благоприятной информационной среды для поддержки фундаментальных и прикладных исследований. Журнал также предлагает теоретические рекомендации по изучению, разработке и внедрению современных подходов к образованию. Материалы, опубликованные в журнале, предназначены для ведущих ученых и исследователей из Республики Узбекистан и других стран, и направлены на стимулирование дальнейших исследований, развитие науки и образования.

Ключевые слова журнала:

Теория и практика высшего педагогического образования; общая и специальная педагогика, психология и искусствоведение; педагогика и инновации, интеграция; система образования Узбекистана и зарубежных стран; образовательный процесс; мультикультурное и региональное образование; образование эпохи Возрождения, XXI веке; национальные и общечеловеческие ценности и ценности в сфере образования и воспитания; мониторинг качества образования; образовательные программы; государственные образовательные стандарты высшего, среднего и профессионального образования; образовательные технологии в системе подготовки педагогических кадров.

Идентификационный номер №-111889
Ответственный редактор: Мамурова Д.И.
31.08.2025

Founder: Bukhara State Pedagogical Institute

The journal is registered by the Agency of Information and Mass Communications under the Administration of the President of the Republic of Uzbekistan with certificate No. 111889 dated August 8, 2023.

The journal is included in the list of national publications recommended for publishing the main scientific results of dissertations of candidates for the degree of Doctor of Philosophy (PhD), Doctor of Science (DSc). According to the decision of the Presidium of the Supreme (Higher) Attestation Commission of the Republic of Uzbekistan dated January 31, 2024 No. 350. In the direction of pedagogy, art science and psychology <https://oak.uz/pages/4802>

The journal was founded in 2023 and is published 8 times a year in Uzbek, Russian and English. It is intended to familiarize the scientific community with the results of scientific research of applicants for the degrees of Doctor of Philosophy (PhD) and Doctor of Sciences (DSc) in the fields of pedagogy, psychology and art history. The journal informs about key scientific achievements carried out within the framework of priority research areas related to topical issues of science development. It also examines new promising projects, technologies and ideas related to education, upbringing, innovation, as well as the creation of a favorable information environment to support fundamental and applied research. The journal also offers theoretical recommendations on the study, development and implementation of modern approaches to education. The materials published in the journal are intended for leading scientists and researchers from the Republic of Uzbekistan and other countries, and are aimed at stimulating further research, the development of science and education.

Key words of the journal:

Theory and practice of higher pedagogical education; general and special pedagogy, psychology and art criticism; pedagogy and innovation, integration; education system of Uzbekistan and foreign countries; educational process; multicultural and regional education; Renaissance education, XXI century; national and universal values and values in the field of education and upbringing; monitoring the quality of education; educational programs; state educational standards of higher, secondary and vocational education; educational technologies in the system of teacher training.

Identification number №-111889

Managing editor: Mamurova D.I.

31.08.2025

